

STANOWISKO RADY OCHRONY PRACY

w sprawie działalności Państwowej Inspekcji Pracy w 2008 roku.

Rada Ochrony Pracy na posiedzeniu w dniu 19 maja 2009 r. zapoznała się ze "Sprawozdaniem Głównego Inspektora Pracy o działalności Państwowej Inspekcji Pracy w 2008 roku".

Prezentowany okres sprawozdawczy obejmuje pierwszy rok obowiązywania nowej ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy, na mocy której uzyskała ona dodatkowe uprawnienia do kontroli legalności zatrudnienia i innej pracy zarobkowej.

Analiza działań kontrolno-nadzorczych i prewencyjnych Inspekcji, zawarta w sprawozdaniu, pozwala na sformułowanie spostrzeżeń i wniosków odnoszących się do stanu przestrzegania prawa pracy przez pracodawców oraz zidentyfikowanie negatywnych zjawisk w sferze ochrony pracy.

W okresie sprawozdawczym inspektorzy przeprowadzili około 80.500 kontroli u pracodawców, u których zatrudnionych było 3,8 mln osób. Inspektorzy wydali ponad 364.000 decyzji. Co trzecia kontrola skutkowałą ukaraniem pracodawcy grzywną w formie mandatu lub skierowaniem do sądu wniosku o ukaranie winnych popełnienia wykroczenia. Większość z nich dotyczyła niewłaściwego przygotowania do pracy (m.in. w zakresie szkoleń, badań lekarskich, uprawnień kwalifikacyjnych) oraz niezgodnego z wymogami prawa zabezpieczenia stanowisk pracy, maszyn i urządzeń technicznych.

Wśród wydanych decyzji 11.300 nakazywało natychmiastowe wstrzymanie prac w związku ze stwierdzeniem bezpośredniego zagrożenia życia bądź zdrowia pracujących. Inspektorzy ukarali sprawców tych wykroczeń grzywnami. Średnia wysokość grzywny wynosiła 1230 zł i była o 40% wyższa w odniesieniu do roku 2007. Do sądów grodzkich inspektorzy skierowali ponad 5.000 wniosków o ukaranie, tj. o 40% więcej aniżeli w roku 2007. Średnia wysokość grzywny wymierzanej przez sądy wynosiła 1882 zł i wzrosła o 30% w porównaniu z rokiem poprzednim.

Jednocześnie podkreślenia wymaga fakt, że dwukrotnie częściej niż w latach poprzednich inspektorzy stosowali środki oddziaływania wychowawczego w postaci pouczeń, ostrzeżeń czy zwrócenia uwagi.

W 2008 r. wzrosła o ponad 13%, w stosunku do roku poprzedniego, liczba skierowanych przez inspektorów do organów prokuratury zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Najwięcej z nich dotyczyło udaremnienia lub utrudniania inspektorom wykonywania czynności służbowych. Niepokojący jest fakt, że prokuratura częściej niż w 2007 roku umarzała postępowanie oraz odmawiała wszczęcia postępowania w sprawach kierowanych przez Państwową Inspekcję Pracy.

Tymczasem stan warunków pracy w Polsce nadal jest niepokojący.

Szczególnie niekorzystnym zjawiskiem jest tendencja wzrostowa liczby wypadków przy pracy. W porównaniu z 2007 r., o 5,3% zwiększyła się liczba poszkodowanych w wypadkach przy pracy, a także - co szczególnie niepokoi - o 9,2% zwiększyła się liczba śmiertelnych ofiar wypadków. Uwagę zwraca wysoka liczba poszkodowanych, którzy ulegli wypadkowi w pierwszym tygodniu pracy.

Niepokoici także skala i powtarzalność naruszeń prawa o czasie pracy, w tym nierzetelne prowadzenie jego ewidencji. Niepokoić musi również systematyczne naruszanie tych przepisów przez agencje zatrudnienia.

Z pozytywnych zjawisk odnotować należy wyraźną poprawę stanu przestrzegania przepisów o czasie pracy w firmach zatrudniających kierowców zawodowych. Znacząco także zmniejszył się - w stosunku do roku poprzedniego - odsetek niewykonanych wyroków i ugód sądów pracy. Zlikwidowano też w kontrolowanych zakładach bezpośrednio zagrożenia dla życia i zdrowia w odniesieniu do 53.500 pracowników.

Państwowa Inspekcja Pracy zrealizowała w 2008 roku wiele istotnych zadań o charakterze prewencyjnym. Dotyczyły one w szczególności promowania standardów bezpiecznej pracy w sektorze budowlanym, zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy w przekazywanych do użytkowania obiektach budowlanych, dostosowywania użytkowanych maszyn do minimalnych wymagań bhp, ograniczania zagrożeń przy ręcznych pracach transportowych, ochrony pracy w rolnictwie indywidualnym, przestrzegania prawa pracy w mikroprzedsiębiorstwach, przeciwdziałania negatywnym skutkom stresu w miejscu pracy, promocji kultury bezpieczeństwa wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Analiza dokonań Państwowej Inspekcji Pracy w ocenianym okresie sprawozdawczym dowodzi - zdaniem Rady, że:

1. Obowiązywanie od lipca 2007 r. zaostrzonych kar za wykroczenia przeciwko prawom pracowniczym nie przyniosło jeszcze zdecydowanej poprawy w zakresie stanu praworządności w stosunkach pracy. Oceny tego zjawiska będzie można dokonać najwcześniej po 2 latach od wejścia w życie ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy.
2. Poprawa stanu praworządności w stosunkach pracy wymaga poszukiwania przez PIP lepszych i efektywniejszych rozwiązań, stałego ulepszania metod i sposobów działania, celem połączenia ich skuteczności z przejrzystością.
3. Radykalnej poprawy wymaga sporządzanie zawiadomień kierowanych do organów prokuratury o popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia przeciwko prawom pracowniczym - w celu bezbłędnego oceniania ustawowych znamion czynu zabronionego oraz należyte jego udokumentowanie. Niezbędna jest pogłębiona analiza przez PIP przyczyn odmowy wszczęcia postępowań przez prokuraturę lub oddalenia przez sądy kierowanych przez nią wniosków.
4. Ustalenia wymaga przyczyna, z powodu której 40% zawiadomień o przestępstwie dotyczyło udaremnienia lub utrudniania inspektorom wykonywania czynności służbowych.
5. Systematyczne naruszanie przepisów prawa przez agencje zatrudnienia wymaga podjęcia przez organy ewidencji działalności gospodarczej radykalnych decyzji, zwłaszcza w stosunku do tych agencji, które w sposób rażący i ciągle dopuszczają się naruszenia prawa.
6. Pogłębionej analizy wymaga wysoki procent decyzji inspektorskich nakazujących zaprzestania działalności zakładów pracy bądź działalności określonego rodzaju.
7. Państwowa Inspekcja Pracy powinna zintensyfikować swoje działania w stosunku do branż i zakładów, w których występują największe zagrożenia zdrowia i życia oraz najwyższa skala naruszeń w sferze prawnej ochrony zatrudnienia, a także prowadzić specjalistyczny nadzór w tych obszarach.
8. Realizacja zadań PIP wymagać będzie modyfikacji programu kształcenia inspektorów, opracowania i wdrożenia nowej metodyki kontroli, nowych rozwiązań informatycznych, usprawnienia i zwiększenia efektywności systemu poradnictwa zarówno dla pracowników jak i dla pracodawców.
9. Państwowa Inspekcja Pracy powinna skuteczniej eksponować w środkach masowego przekazu wdrażanie dobrych praktyk w sferze technicznego bezpieczeństwa pracy, wskazywać społeczne i ekonomiczne skutki złych warunków pracy, w tym koszty wypadków przy pracy oraz korzyści wynikające z ograniczenia ryzyka zawodowego.

Z przedstawionego na posiedzeniu Rady materiału sprawozdawczego o działalności Państwowej Inspekcji Pracy w 2008 roku oraz przeprowadzonej dyskusji, wynikają także wnioski natury ogólnej dotyczące kwestii:

- dążenia do zapewnienia wewnętrznej spójności aktów prawnych dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy,
- zapewnienia w trakcie kontroli PIP bardziej konsekwentnego poszanowania przepisów ustawy o swobodzie prowadzenia działalności gospodarczej.

Rada Ochrony Pracy rekomenduje Wysokiemu Sejmowi przyjęcie "Sprawozdania Głównego Inspektora Pracy z działalności Państwowej Inspekcji Pracy w roku 2008".

Rada Ochrony Pracy zobowiązuje Państwową Inspekcję Pracy do przedstawienia programu realizacji wniosków zawartych w niniejszym stanowisku do końca września 2009 r.

PRZEWODNICZĄCA
Rady Ochrony Pracy

Poseł Izabela Katarzyna Mrzygłocka

Warszawa, 23 czerwca 2009 r.